

UPORABA PRIJEDLOGA *IN* I *A* U SUVREMENOME TALIJANSKOM JEZIKU S OSVRTOM NA EKVIVALENTE U HRVATSKOME JEZIKU

Sažetak

*Ovladavanje uporabom prijedloga pri učenju svakoga stranog jezika iznimno je važan, no ujedno i složen proces. Često se pri svladavanju ovoga poglavlja u jezicima koji ne poznaju sklonidbu imenica javljaju i dodatni problemi u uporabi određenih prijedloga, kao što su primjerice prijedlozi *in* i *a* u talijanskome jeziku. Da bi se razumjelo logiku uporabe ovih prijedloga, valja se pozabaviti njihovim nastankom, povijesnim razvojem te današnjim stanjem u talijanskome jeziku.*

*Ključne riječi: analitička sintaksa, razvoj prijedloga, prijedlog u u hrvatskome, uporaba prijedloga *in*, uporaba prijedloga *a* u talijanskome*

DAMIR MIŠETIĆ*

UDK:

811.163.42'367.633

811.131.1'367.633

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Primljeno: 10. srpnja 2015.

* Damir Mišetić, asistent,
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Mostaru,
damirtrid@yahoo.de

Uvod

Uporaba je prijedlogā u svakome jeziku prilično složeno područje i možda jedno od najtežih koje valja svladati ako želimo dobro ovladati nekim stranim jezikom. Prijedlozi su polisemne i polifunkcionalne riječi, značenje im često ovisi o surječju. Budući da predstavljaju vrlo nestabilan i promjenjiv sustav, teško je odrediti bilo kakvu sustavnost u uporabi.

U jezicima koji ne poznaju sklonidbu imenica ovo je, dakako, nerijetko još i teže jer se u jezicima koji imaju padeže uporabom jednoga ili drugoga padeža uspješno uklanjaju nedoumice i u mnogim je slučajevima dovoljna uporaba samo jednoga prijedloga koji se slaže s jednim padežom ili s dvama padežima.

U hrvatskome jeziku za izricanje dostizanja nekoga cilja kretanja (odgovara na pitanje *kamo*), pokreta služi prijedlog *u* s akuzativom (suprotno od *iz* koji dolazi s genitivom): *Uđite u kuću. Idemo u školu.*¹

Prijedlog *u* s akuzativom služi i za izricanje vremena nekoga događaja (odgovara na pitanje *kada*): *U zoru, u podne.*²

Prijedlog *u* s lokativom (odgovara na pitanje *gdje*) znači:

- mjesto u unutrašnjosti čega, u okviru nekih granica: *Bio je danas u gradu/školi.*
- vrijeme: *u početku, u 20. stoljeću*³ itd.

U talijanskome jeziku za izricanje istih funkcija javljaju se dva prijedloga: prijedlog *in* i prijedlog *a*.⁴ Iako u uporabi ovih prijedloga ne postoji razlika u uporabi za izricanje dostizanja nekoga cilja kretanja (pitanje *kamo?* – *Vado a scuola.*) i mjesta u unutrašnjosti čega (pitanje *gdje?* – *Sono a scuola.*), govornici hrvatskoga jezika nerijetko imaju nedoumice koji prijedlog uporabiti. Često se možemo uvjeriti da i dobri

¹ Usp. Dragutin Raguž, *Praktična hrvatska gramatika*, Medicinska naklada, Zagreb, 1997., § 273.

² Isto, § 285.

³ Isto, § 285. S prijedlogom *na* situacija je puno zamršenija. U *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* navodi se da „prijedlog *na* znači dodir s nečim na površini ili na gornjoj strani (za konkretno) ili blizak dodir (za apstraktno). S akuzativom znači cilj pokreta, kretanja“ (isto, § 270). Također se kaže da se prijedlog *na* upotrebljava s lokativom kad znači „položaj, mjesto na gornjoj strani ili površini“ (isto, § 281). Međutim, spominje se da „uz neka imena koja znače neku visoravan ili uzdignut položaj, zatim polje, otoke i sl. dolazi također prijedlog *na*: *živjeti na Udbini / na Krku / na Kordunu* itd.“ (isto, § 282). Također se spominje da lokativ s prijedlogom *na* znači „vrijeme (samo uz riječi koje znače pojedine faze nekog događaja) *na početku sjednice / na svršetku razgovora; na kraju dana/godine/mjeseca* itd.“ (isto, § 282). Nas upravo zanimaju samo ova dva posljednja značenja prijedloga na kojemu su talijanski ekvivalenti prijedlozi *in* ili *a*.

⁴ Osobito smo se pozabavili sljedećim dopunama („complementi“) za prijedlog *in*: *complemento di stato in luogo, moto a luogo, tempo determinato* (usp. Maurizio Dardano – Pietro Trifone, *La lingua italiana*, Zanichelli, Bologna, 1996., § 9.4.). Za prijedlog *a*: *complemento di stato in luogo, moto a luogo, tempo* (usp. Maurizio Dardano – Pietro Trifone, *La lingua italiana*, Zanichelli, Bologna, 1996., § 9.2.).

govornici talijanskoga jezika nisu ovladali uporabom ovih dvaju prijedloga i, makar gotovo bez pogrješke rabe sva glagolska vremena i načine, mogu praviti grube pogrješke upravo u ovome poglavlju. Nedoumice također mogu nastati s prijedlozima koji se rabe s nekom nepoznatom riječi.

Razlog ovomu zacijelo je složenost uporabe ovih dvaju prijedloga i nerijetko posve nejasna motivacija odabira jednoga ili drugoga – a k tome se katkad oba mogu rabiti u istome značenju (*in albergo* ili *all'albergo*; *in concerto* ili *al concerto*; *in ospedale* ili *all'ospedale* itd.), eventualno s nekom napomenom rjeđi/češći oblik i sl. Dodatno je otežavajuća činjenica da se i jedan i drugi prijedlog može, ali i ne mora spajati s određenim članom (opreka *le preposizioni semplici: in, a* i *le preposizioni articolate: nel, nella..., al, alla...*).

Osim toga, kadgod u jednini rabimo jedan prijedlog, primjerice *a scuola*, ako poblizje govorimo o kojoj je školi riječ: *alla scuola di musica*, a u množini drugi: *nelle scuole italiane*, što je hrvatskome jeziku gotovo nepoznato.

Kako je talijanski jezik vrlo bogat korpus s mnoštvom lokalnih tradicija i velikim brojem dijalekata s vrlo dugom književnom tradicijom te s fenomenom utjecaja nekih gradskih govora i žargona na sliku standardnoga jezika (*il fiorentino in bocca romana*, danas također *in bocca ambrosiana*),⁵ sve vrvi od uporabe prijedloga *in* i *a* i u slučajevima u kojima ih norma još uvijek ne prihvaća, pa imamo takozvane *forme sconsigliate* ili *costrutti sconsigliati* (oblike koji se ne preporučuju) kao primjerice:

⁵ Marcello Sensini donosi jedan zanimljiv primjer kako uporaba prijedloga u nekome drugome romanskom jeziku – ovdje se navodi primjer francuskoga – može imati utjecaja na uporabu prijedloga u talijanskom jeziku. Riječ je o prijedlogu *a*. Sensini primjećuje: „In alcune particolari espressioni si è imposto, soprattutto per influenza della lingua francese, l'uso della preposizione *a*, semplice o articolata, al posto di *con*, *in*, *su* ecc. Riportiamo alcune di tali costruzioni, indicando in parentesi la forma che, pur essendo quella 'corretta' sul piano grammaticale, è ormai caduta in disuso; *pasta al sugo* (*con il sugo*); *uova al burro* (*con il burro*); *cioccolato al latte* (*con il latte*); *sardine all'olio* (*con l'olio*), *carne alla griglia* (*sulla griglia*); *disegno a matita* (*con la matita*); *lavoro all'uncinetto, ai ferri* (*con l'uncinetto, con i ferri*), *scrivere a penna* (*con la penna*); *pollo allo spiedo* (*sullo spiedo*); *lasagne al forno* (*nel forno*).“ Usp. Marcello Sensini, *La grammatica della lingua italiana (Guida alla conoscenza e all'uso dell'italiano scritto e parlato)*, Mondadori Editore S.p.A., Milano, 1995., str. 211. Međutim, na neke primjere naići ćemo u oba oblika, primjerice u jednome našem vrlo vrijednom udžbeniku stoji: *il panino al prosciutto* i *il panino con prosciutto*, (usp. Ingrid Damiani Einwalter – Mirjana Marković Marinković – Nives Sironić Bonefačić, *Stiamo insieme 1 (Quaderno di esercizi)*, Školska knjiga, Zagreb, 2008., str. 48.) Zanimljiv je odgovor o ovome problemu koji se daje na jednome poznatom blogu posvećenom učenju talijanskoga jezika: „Quando usiamo 'al' riferendoci ad un cibo, indichiamo il gusto principale del cibo che stiamo scegliendo o preparando, quindi per esempio: *gelato al cioccolato*, o, come dici tu, *pizza al salame*; quando usiamo 'con' di solito ci riferiamo ad un ingrediente che viene aggiunto alla preparazione, allora possiamo dire per esempio: *gelato al cioccolato con panna montata*, oppure *pizza ai quattro formaggi con il salame piccante*. In ogni caso non si può dire che *pizza con il salame piccante* sia grammaticalmente scorretto.” <<http://www.zanichellibenvenuti.it/wordpress/?p=1365>> (28. I. 2015).

portale in bronzo umjesto *portale di bronzo*; *commerciante in pellame* umjesto *commerciante di pellame*; jednako tako *a gratis* umjesto *gratis*, *a nome di* umjesto *in nome di*, *non giungere in tempo* umjesto *a tempo* itd.⁶

U nekim našim novijim udžbenicima i gramatikama talijanskoga jezika na srednjoškolskoj razini,⁷ a osobito na sveučilišnoj razini,⁸ obrađivane su slične teme, što je prilično pridonijelo rasvjetljavanju spomenute problematike, no zbog zahtjevnosti uporabe prijedloga *a* i *in* s osvrtom na njihove ekvivalente u hrvatskome jeziku nastojali smo usustaviti dosadašnje spoznaje i proširiti ih rezultatima vlastitoga istraživanja služeći se metodom supostavne analize, dodajući prijevode mnoštva primjera.

1. Podrijetlo prijedloga *a* i *in*

Iako cilj ovoga rada nije dijakronijski pristup uporabi ovih prijedloga, čime bi se svakako objasnila motivacija u uporabi, ukratko ćemo spomenuti njihov nastanak i tako pokazati da i današnja složena situacija ima svoje opravdanje u povijesti jezika.

Oba prijedloga potječu izravno iz latinskoga jezika i pripadaju skupini prijedloga koji su se sačuvali i u talijanskome jeziku, primjerice **ad**, **de**, **cum**, **contra**, **in**, **supra**, za razliku od onih koji su se izgubili, primjerice **ab**, **apud**, **erga**, **ob**, **prae**, **pro**, **propter** itd.⁹

Već u klasičnome latinskom postojale su tzv. arhaične konstrukcije (bez prijedloga) kao *eo domum – vado a casa* (hrv. *idem kući*) i *domo venio – vengo da casa* (hrv. *dolazim od kuće*), ali klasični latinski poznaje konstrukcije s prijedlogom: *eo in urbem – vado nella città* (hrv. *idem u grad*) i *ex urbe venio – vengo dalla città* (hrv. *dolazim iz grada*). Primijetili smo da se u klasičnome latinskom javljaju analitičke konstrukcije koje nagovještavaju one koje će biti svojstvene vulgarnomu latinskom jeziku. Nastanak ovih prijedloga, ali i proširenje njihovih funkcija zacijelo je nastavak istih tendencija. Dardano i Trifone o tome kažu: „In conclusione c'è una continuità di tendenze (sviluppo delle preposizioni e della sintassi analitica) che attraversa la storia del latino e giunge alle lingue romanze.“¹⁰

U klasičnome latinskome i vulgarnome latinskome, dakle, valja tražiti razloge složenosti uporabe ovih dvaju prijedloga. Osim same funkcije latinskih prijedloga

⁶ Marcello Sensini, *Gli strumenti linguistici*, Arnoldo Mondadori Scuola, Milano, 1997.

⁷ Usp. Milvia Marić Kos – Maria Rugo, *Grammagaia*, Školska knjiga, Zagreb, 2012., str. 96–101.

⁸ Ivana Škevin – Ana Maroević, „L'approccio comparativo in didattica dell'italiano ai croati: articolo e preposizione, Giornate di studio“, *Linguistica e didattica*, Padova, 25. – 26. 2. 2014.

⁹ Usp. Maurizio Dardano – Pietro Trifone, *La lingua italiana*, Zanichelli, Bologna, 1996., § 9.10.3.

¹⁰ Isto, § 9.10.2.

in i *ad*, ovi su prijedlozi nestankom padeža i deklinacije, kako su jačale tendencije analitičke sintakse, poprimili i druge funkcije. Na slično stanje nailazimo i u drugim romanskim jezicima, primjerice u francuskome uporaba prijedloga *à*, *en* i *dans*, dok je u španjolskome olakšana uporaba prijedloga *a* i *en* (no, zbog toga postoje jasna i vrlo stroga pravila uporabe glagola *ser* i *estar*), iako je i tu tendencija k analitičnosti imala svoj učinak.

Takva se dosljednost u nedosljednosti uporabe prijedloga u talijanskome možda može usporediti sa slojevitošću prastarih talijanskih katedrala čiji su temelji ranokršćanski, dakle antički, zidovi i apsida iz doba romanike, toranj gotički, a unutarnje uređenje barokno s dodatcima rokoko... Upravo je ova slojevitost i složenost, koju je katkad teško razumjeti, za povjesničare umjetnosti najbolji dokaz drevnosti i ljepote katedrala. Slične bi se prosudbe zacijelo mogle donijeti i o slojevitosti i složenosti talijanskoga jezika.

2. Prijedlog *a*

Prijedlog *a* uglavnom se spaja s određenim članom kada je riječ o *moto a luogo* (izricanje dostizanja cilja kretanja) i *stato in luogo* (izricanje mjesta u unutrašnjosti čega, u okviru nekih granica).

Rabi se ponajprije s nazivima gradova,¹¹ malih otoka i malih lokaliteta.¹² Tada se ne spaja s članom jer nazivi gradova, malih otoka i malih lokaliteta izostavljaju član (osim *la Spezia*, *la Mecca*, *il Cairo*, *l'Aia*, *L'Avana*):

¹¹ U prošlosti je bilo i drukčije te prijedlog koji se rabio s nazivima gradova bio je *in*, a ne *a*: „Nell'uso odierno si adopera la preposizione *a* per il moto a luogo e stato in luogo con i nomi di città, in opposizione a *in* con i nomi di regione e di nazione: *i più avventurati vanno in America, come i cafoni; gli altri a Napoli o a Roma* (Levi, Cristo si è fermato ad Eboli, 29); *c'era andato, in Francia, a Grenoble, per un motivo molto preciso* (Bassani, Il giardino dei Finzi Contini, 228). Tuttavia: a) L'uso di *in* con i nomi di città era abbastanza diffuso anticamente: *mandare in Pisa* (Novellino), *se mai torni en Siena* (Cecco Angiolieri), *per mandarvi la figliuola in Granata. in Messina tornati* (Boccaccio; esempi citati in Rohlfs 1966 – 1999; 807). Ancora nell'Ottocento, il Manzoni preferisce *in Milano a a Milano; andavano in giro facce, che in Milano non serano mai vedute* (I Promessi sposi, XVI 55).“ Usp. Luca Serianni, *Grammatica italiana*, De Agostini Scuola SpA, Novara, 2010., str. 343–344.

¹² Ostaje problem uporabe prijedloga *in* s malenim prostorima, na što se upozorava na blogu posvećenome učenju talijanskoga jezika (kaže se primjerice *in tasca*, ali *nel cassetto*; *il topo scomparire nel buco*): „Purtroppo non esistono regole per l'uso della preposizione *in* + un piccolo spazio, una delle maggiori difficoltà dell'italiano è proprio l'uso delle preposizioni e non esistono regole precise in proposito, solo ascoltando e parlando la lingua, ovvero 'facendoci l'orecchio', è possibile imparare come si usano caso per caso.“ <<http://www.zanichellibenvenuti.it/wordpress/?p=1365>> (5. II. 2015). Unatoč želji da se ovim radom pokuša dati barem neke smjernice u uporabi prijedloga, u slučaju *in + un piccolo spazio*, vrlo je teško odrediti neko jasno pravilo ili tendenciju i primjere treba učiti od slučaja do

Vado a Roma. Abitiamo a Venezia. (ali *al Cairo, all'Avana*) *Lui vive a Capri, ad Ischia.* (ali *all'isola d'Elba*¹³).

Postoji priličan broj frekventnih izraza kod kojih se rabi jednostavni prijedlog, a ne *preposizione articolata* (prijedlog spojen s članom; padežni prijedlog):

a casa – kući / kod kuće; *a scuola* – u školu / u školi; *a teatro* – u kazalište / u kazalištu.

Isto tako u vezi s tri glavna obroka: *a colazione* – na doručak / na doručku; *a pranzo* – na ručak / na ručku i *a cena* – na večeru / na večeri.

Prijedlog *a* ne spaja se s članom ni u izrazima kao što su: *andare a lezione, a ripetizione, a caccia, a pesca, a letto, a messa* (*ići na sat ili predavanje, na instrukcije, u lov, ribolov, u krevet, na misu*).

Govorimo li pak поближе o ovim izrazima, tada će se prijedlog *a* spajati s određenim članom: *andare alla scuola di musica* – *ići u glazbenu školu; alla messa di mezzanotte* – *na polnočku*.

Nije lako objasniti zašto je to tako: negdje nailazimo na tumačenje da su posrijedi dužnosti koje se često (ili redovito) vrše, negdje da je riječ o starim talijanskim izrazima i da se dugom uporabom član izgubio. U tome bi se slučaju moglo govoriti o svojevrsnim izuzetcima, premda na taj pojam gotovo nigdje ne nailazimo.¹⁴

U ostalim se slučajevima prijedlog *a* spaja s određenim članom:

- *Andare al bar, al ristorante, al negozio, al museo, al porto, al liceo, al centro, al mercato, al supermercato, al cinema, al lago, al mare, all'aeroporto, all'estero, all'istituto, allo spettacolo, allo stadio, allo zoo, alla posta, alla mensa, alla stazione, alla fermata, alla facoltà, alla cerimonia, alla riunione, all'accademia, all'università, all'entrata, all'uscita.*
- *Īci u kafić, restoran, trgovinu, muzej, luku, gimnaziju, centar, na tržnicu, u samoposluživanje, u kino, na jezero, na more, u zračnu luku, u inozemstvo, u institut, na predstavu, na stadion, u zoološki vrt, u/na poštu, u menzu, na kolodvor,*

slučaja. Često se isto događa i s malim lokalitetima. Tu svakako valja pitati domaće stanovništvo koji prijedlog rabi. S malim lokalitetima sličnu situaciju imamo donekle i u hrvatskome.

¹³ Wolfgang Reumuth – Otto Winkelmann, *Praktische Grammatik der italienischen Sprache*, Wilhelmshof, 1996., str. 48. Preporučuje se oblik *all'isola d'Elba* koji još prevladava. Imamo i druge primjere: *Basilica di San Bartolomeo all'Isola, San Giorgio all'Isola, Ulisse all'Isola di Circe*; danas se sve više upotrebljava izraz *sull'isola di*, primjerice *sull'isola di Stromboli*.

¹⁴ Pitamo se koliko je zahvalan pojam iznimaka, možda samo na nižoj razini. Često znamo da su iznimke negdašnja pravila i to upravo u uporabi frekventnih izraza koji su najpostojaniji i stoga su se najuspješnije oduprli promjenama u jeziku. Na blogu o talijanskome jeziku to se ovako objašnjava: „Purtroppo non c'è una regola, probabilmente si tratta di un uso comune che poi col tempo si è cristallizzato, *andare a teatro* è una locuzione ormai consolidata, si usa invece *andare al teatro* se specifico il nome del teatro: *vado al teatro Comunale*, mentre si usa sempre *vado al cinema*.“ <<http://www.zanichellibenvenuti.it/wordpress/?p=1365>> (28. I. 2015).

na postaju, na fakultet, na obred, na sastanak, u akademiju, na sveučilište, na ulaz, na izlaz.

Uporabi li se pak ovaj izraz u množini, rabić će se prijedlog *in*:

- *Nei ristoranti di questa regione si mangia pesce.*¹⁵

To vrijedi i za imena gradova:

- *a Roma – u Rim / u Rimu, ali nell'antica Roma – u stari Rim / u starome Rimu.*¹⁶

Također, ako se uporabi pokazna zamjenica *ovaj, ova* ili *onaj, ona*:

- *In questo (quel) ristorante si mangia bene. – U ovome (onome) restoranu jede se dobro.*

Kao i u hrvatskome jeziku, i u talijanskome prijedlog *a* služi za izricanje nekoga događaja i odgovara na pitanje *kada*:

- *all'alba – u zoru; all'aurora – u svitanje; allo spuntar del sole – u svitanje; a mezzogiorno – u podne; a mezzanotte – u ponoć* te sa satima: *all'una – u jedan sat, alle tre – u tri sata, alle sette e mezzo – u sedam i pol; a Natale – za Božić; a Capodanno – za Novu godinu, a Pasqua – za Uskrs; all'inizio / alla fine del mese – početkom/krajem mjeseca.*

3. Prijedlog *in*

Prijedlog *in* često se ne spaja s određenim članom.

Rabi se s imenicama koje označavaju nazive:

- a) država: *in Italia – u Italiju / u Italiji; in Croazia – u Hrvatsku / u Hrvatskoj; in Bosnia – Erzegovina – u Bosnu i Hercegovinu / u Bosni i Hercegovini.*

S nazivima država muškoga roda dugo se preporučivala uporaba padežnoga prijedloga (*preposizione articolata*) *nel* uz jednostavni oblik *in*:

in / nel Portogallo – u Portugal / u Portugalu; in / nel Brasile – u Brazil / u Brazilu; in / nel Giappone – u Japan / u Japanu; in / nell'Afghanistan – u Afganistanu / u Afganistanu; in / nel Canada (ili in / nel Canada) u Kanadu / u Kanadi.

¹⁵ Langenscheidt, *Standardgrammatik Italienisch*, Berlin und München, 2000., str. 197.

¹⁶ I u književnim djelima 20. stoljeća mogu se pronaći tragovi uporabe prijedloga *in* s nazivima gradova. „Sono nato a Catania il 5 agosto 1906. Ho seguito gli studi classici conseguendo la licenza liceale nel 1923; ho poi atteso regolarmente agli studi di ingegneria in Roma fino alla soglia dell'ultimo anno.“ Usp. Leonardo Sciascia, *La scomparsa di Majorana*, Adelphi Edizioni, Milano, 2012., str. 27. Luca Serianni spominje također problem osciliranja uporabe prijedloga *in* ili *a* s nazivima gradova i za toponime istoga područja i navodi primjer kod Pavesea: „C'è una ragione perché sono tornato in questo paese, qui e non invece a Canelli, a Barbaresco o in Alba.“ Usp. L. Serianni, n. dj., str. 344.

U *Praktičnoj gramatici talijanskog jezika* preporučuju se oblici: *nel Kenia – u Keniju / u Keniji*; *nel Kuwait – u Kuvajt / u Kuvajtu*; *nel Laos – u Laos / u Laosu*; *nello Zambia – u Zambiju / u Zambiji* – manje prihvatljivi oblici su: *in Kenia*, *in Kuwait* itd.¹⁷

Neki priručnici u jednini preporučuju uvijek prijedlog *in*, a u množini *preposizione articolata*.¹⁸

U nazivima država ili krajeva u množini uvijek se upotrebljava *preposizione articolata*: *negli Stati Uniti – u Sjedinjene Američke Države / u Sjedinjenim Američkim Državama*; *nei Paesi Bassi – u Nizozemsku / u Nizozemskoj*; *nei Balcani – na Balkan / na Balkanu*; *negli Emirati Uniti – u Ujedinjene Arapske Emirate / u Ujedinjenim Arapskim Emiratima*;

- b) regija ili pokrajina: *in Toscana*, *in Liguria*, *in Erzegovina*, *in Bosnia*, *in Dalmazia* (ali: *nella bella Dalmazia*).

Može se također reći *in Val d'Aosta* ili *in/nella valle d'Aosta*.

Umjesto *in Puglia* može se reći i *nelle Puglie*.

To isto vrijedi i za regiju *Le Marche* – naziv je u množini, kao i *le Puglie*. Stoga se kaže *nelle Marche*.

S nazivima regija koje su muškoga roda vrijedi slično pravilo kao i za nazive država muškoga roda:

In Piemonte – u Pijemont / u Pijemontu; *in Abruzzo*, ali i *negli Abruzzi* (starija, zastarjela množina) – *u Abruzzo / u Abruzu*; *in* ili *nel Friuli – Venezia Giulia – u Furlaniju – Julijsku Krajinu / u Furlaniji – Julijskoj Krajini*; *in* ili *nel Trentino – Alto Adige – u Trentin – Južni Tirolo / u Trentinu Južnom Tirolo*.

U *Praktičnoj gramatici talijanskog jezika* ipak se preporučuje *nel Veneto – u Veneto/u Venetu*; *nel Molise – u Molise / u Moliseu*; *nel Lazio – u Lacij / u Laciju*.¹⁹

Danas ćemo sve češće naići i na oblike: *in Molise*, *in Lazio* i *in Veneto*;²⁰

- c) velikih otoka: *in Sicilia – na Siciliju / na Siciliji*; *in Sardegna – na Sardiniju / na Sardiniji*; *in Corsica – na Korziku / na Korzici*;²¹

¹⁷ W. Reumuth – O. Winkelmann, n. dj., str. 48.

¹⁸ A. Chiuchiù – M. C. Fazi – R. Bagianti, *Le preposizioni*, Perugia 1984., str. 84., §1: „Si usa sempre la preposizione *in* con i nomi di nazione al singolare, si usa la preposizione articolata con i nomi di nazione espressi al plurale (es.: *negli Stati Uniti*, *nei Paesi Bassi*, ecc.).“

¹⁹ W. Reumuth – O. Winkelmann, n. dj., str. 46.

²⁰ To se lako da provjeriti i na internetu, primjerice na stranicama na kojima se nudi posao u Laciju (<<http://www.lavoro-lazio.it/ricerca-lavoro>>, 27. I. 2015.) odmah se naiđe na izraz „Offerte di lavoro in Lazio“.

²¹ Neke otočne države izostavljaju, odbacuju određeni član: *Cuba*, *Haiti*, *Cipro*, *Formosa* (usp. L. Se-rianni, n. dj., str. 175.). Iako je riječ o državama i velikim otocima, s ovim se nazivima rabi prijedlog

- d) kontinenata: *essere in Europa – biti u Europi* (ali *nell'Europa del Ottocento*); *andare in Asia, Africa, Australia – ići u Aziju, Afriku, Australiju*; *lavorare in America – raditi u Americi*.
(Ali: *nelle due Americhe: u dvjema Amerikama*);²²
- e) dijelova kuće: *in cucina – u kuhinju / u kuhinji*; *in soggiorno – u dnevnici boravak / u dnevnome boravku*; *in camera (da letto; dei bambini) – u sobu (spavaću, dječju) / u sobi (spavaćoj, dječjoj)*; *in corridoio – u hodnik / u hodniku*; *in bagno – u kupaonicu / u kupaonici*; *in cantina – u podrum / u podrumu*; *in garage – u garažu / u garaži*; *in dispensa – u smočnicu / u smočnici*; *in soffitta – u potkrovlje / u potkrovlju*; *in ripostiglio – u ostavu / u ostavi*;²³
- f) većine ustanova:
Andare in banca, in ospedale, in farmacia, in questura, in prigione (in carcere), in municipio, in comune, in ufficio, in agenzia, in chiesa, in albergo, in pensione, in fabbrica...
Ići u banku, u bolnicu, u policijsku upravu, u zatvor, u gradsku vijećnicu, u općinu, u ured, u agenciju, u crkvu, u hotel, u pansion, u tvornicu...
- g) riječi koje završavaju sufiksom *-eria*: *in pizzeria – u piceriju / u piceriji*; *in libreria – u knjižaru / u knjižari*; *in profumeria – u parfumeriju / u parfumeriji*.²⁴

a: *Vivere (e viaggiare) a Cuba oggi*. usp. <<http://turistipercaso.it/cuba/23277/vivere-e-viaggiare-a-cuba-oggi.html>> (28. I. 2015.); *Come viaggiare a Malta – Consigli pratici* <<http://www.zingarate.com/destinazioni/consigli-viaggio/come-viaggiare-a-malta-consigli-pratici.html>> (28. I. 2015.); *Vivere ad Haiti, trasferirsi ad Haiti, espatriare ad Haiti*, usp. <<http://www.expatsblog.com/it/destinazione/america-centrale/haiti/>> (28. I. 2015.).

²² U priručniku A. Chiuchiù – M. C. Fazi – R. Bagianti, (n. dj., str. 87) navodi se također uporaba prijedloga *in* u značenju *moto per luogo*: *Da giovane ho viaggiato molto in Europa e in America*.

²³ Osim oblika *in bagno*, često se javlja i oblik *al bagno*. Premda se preporučuje oblik *in bagno*, a oblik *al bagno* smatra se regionalizmom, zanimljivo je promišljanje na jednome blogu o talijanskome jeziku: “*Nel bagno* is absolutely right. Provo a spiegarlo in italiano che mi viene più facile. *Andare in bagno* è un'espressione che devi prendere così com'è. *Nel* è una preposizione articolata formata da 'in + il'. È corretta. Ma potrei dire anche: *In bagno mancano gli asciugamani*. Non potrei mai dire *Al bagno mancano gli asciugamani*. *Nel bagno* si riferisce di più alla stanza bagno. *In bagno* più alla funzione del bagno. Se dico *vado in bagno* suggerisco che ci vado per usarlo per lo scopo che gli è proprio. Se dico *vado nel bagno* voglio dire che vado in quella stanza particolare. (*Vado nel bagno a prendere la pinzetta che ho lasciato sul davanzale*; si potrebbe dire anche: *Vado in bagno a prendere la pinzetta che ho lasciato sul davanzale*; ma non verrebbe naturale dire *Vado nel bagno* e basta). Spero di essermi spiegata!” Usp. <<http://forum.wordreference.com/showthread.php?t=46468>> (28. I. 2015.).

²⁴ A. Chiuchiù – M. C. Fazi – R. Bagianti, n. dj., str. 84, § 2: “I nomi terminanti in ...-eria, che di solito indicano un luogo, richiedono per il moto a luogo e per lo stato in luogo la preposizione semplice IN.”

- Možemo pridodati i skupinu imenica koje ne spadaju u spomenute kategorije, a dosta su frekventne u uporabi, primjerice:

In città, in campagna, in montagna, in centro, in periferia, in collina (kao i: *in vacanza, in ferie*): *u grad / u gradu; na selo / na selu; u centar / u centru*); *u predgrađe / u predgrađu; na brijeg / na brijegu* (ali i: *na odmor / na odmoru; na godišnji odmor / na godišnjem odmoru*).

- Valja napomenuti da prijedlog *in* ima i značenja našega instrumentalta sredstva kada se rabi s nazivima prijevoznih sredstava. Tada se ne prevodi prijedlogom *u* iako zadržava i značenje prijedloga *u*: *in macchina – u autu*.

Andare in macchina (*in automobile, in auto*), *in treno, in tram, in autobus, in corriera, in pullman, in moto(cicletta), in bicicletta, in elicottero, in aereo, in barca*.

Ići/voziti se autom, vlakom, tramvajem, autobusom (*gradski, međugradski i međunarodni prijevoz*), *motociklom, biciklom, helikopterom, zrakoplovom, ladom*.

Jedino se za *la nave – brod* ne preporučuje uporaba prijedloga *in*, nego *con* ili *su*: *con la nave* ili *sulla nave*).

Ali: *Ho perso le chiavi nella macchina. – Izgubio sam ključeve u autu*.

No, prijedlog spojen s članom *nel, nella...* ne može se upotrijebiti ako želimo nešto pobliže reći o prijevoznome sredstvu, primjerice čijim smo autom stigli: *Siamo arrivati con la macchina di Marco*. U tome slučaju mora se upotrijebiti prijedlog *con*, a ne *preposizione articolata* (a to bi bilo *nella*).

Prijedlog *in* rabi se i za izricanje vremenskoga događaja. Tada se prevodi prijedlogom *u* koji se slaže s lokativom ili nekada i s genitivom, primjerice:

- a) s nazivima mjeseci u godini:

in gennaio – u siječnju, in aprile – u travnju (ali *nel mese di gennaio*);²⁵

- b) s nazivima godišnjih doba: *in primavera, in estate, in autunno, in inverno* koje pak prevodimo prijedlogom *u*: *u proljeće*, ali i prijedlogom *na*: *na ljeto, na jesen, na zimu*.

Postoje i oblici *d'estate* i *d'inverno* koje obično prevodimo: *ljeti* i *zimi*;

- c) također i s izrazima kao *in gioventù* ili *nel primo pomeriggio, nella giornata di ieri, nello scorso anno, nello stesso tempo, nell'anno 1976* ili samo *nel 1976, nell*

Priručnik donosi mnoštvo primjera: *Vado/Sono andato, a/Andrò in biglietteria, copisteria, drogheria, gelateria, gioielleria, latteria, lavanderia, libreria, macelleria, merceria, oreficeria, orologeria, pasticceria, pelletteria, pellicceria, pescheria, pizzeria, profumeria, rosticceria, segreteria, tabaccheria*.

²⁵ Sve se češće pojavljuje prijedlog *a*: *a gennaio, ad agosto*. Međutim, to se još uvijek drži oblikom koji se ne preporučuje, iako se u posljednje vrijeme znatno proširio.

attimo in cui... , nell'ora in punta, nei mesi estivi, nei giorni precedenti, nelle notti d'estate, nelle prime ore del mattino, negli anni passati itd.²⁶

U mladosti, u rano popodne, tijekom jučerašnjeg dana, prošle godine, u isto vrijeme, godine 1976 ili samo 1976., u trenutku kada..., u špici, u ljetnim mjesecima, prošlih dana, za ljetnih noći, u prvim jutarnjim satima, prošlih godina itd.

- S nazivima dana ne rabi se ni prijedlog *in* ni *a*. Kaže se: *Arrivo lunedì. – Stížem u ponedjeljak*. Isto tako: *Sono partiti giovedì scorso. – Otišli su prošli četvrtak. Ci vediamo domenica prossima. – Vidimo se u sljedeću nedjelju*.
- S dijelovima dana preporučuje se također samo određeni član ili prijedlog *di*: *La mattina* ili *di mattina* – *ujutro*; *la sera* ili *di sera* – *uvečer*; *la notte* ili *di notte* – *noću*. Oblici *alla mattina* ili *alla sera* oblici su koji se ne preporučuju. Jedino se *popodne* može reći: *il pomeriggio* ili *nel pomeriggio*. Postoje oblici *in mattinata* i *in serata* koje se može prevesti kao *tijekom jutra* ili *prijepodneva* i *tijekom večeri*.

Problemi pri uporabi prijedloga *in* ne javljaju se samo kada smo u nedoumici treba li u konkretnome slučaju odabrati prijedlog *in* ili *a*, nego i u mnoštvo slučajeva kada nije jasno treba li se *in* spajati s određenim članom ili ne.

Već smo spomenuli da se *in* počesto ne spaja s određenim članom i ostaje *preposizione semplice*.

U pravilu se spaja:

- a) uvijek ako nešto pobliže govorimo o imenici, primjerice:

In camera, ali *nella nostra camera, nella seconda camera, nella nuova camera*.

To isto vrijedi i za nazive država, kontinenata, pokrajina i gradova:

In Italia – nell'Italia del Novecento; in Europa – nell'Europa del dopoguerra; in Toscana – nella bella Toscana.

S nazivima gradova rabi se i prijedlog *a*: *a Bologna*, ako pobliže govorimo o gradu, rabi se prijedlog *in* koji se spaja s određenim članom: *nella dotta Bologna*;

- b) uvijek u množini: *in ospedale*, ali *negli ospedali moderni*; *in città*, ali *nelle città dalmate*. To isto vrijedi i za one imenice s kojim se upotrebljava prijedlog *a*: *a scuola*, ali *nelle scuole tedesche*.

Već smo spomenuli da se s nazivima zemalja koji su u množini uvijek rabi prijedlog *in* koji se spaja s određenim članom, primjerice *lavorare negli Emirati Arabi, viaggio nelle Filippine...*

²⁶ Usp. A. Chiuchiù – M. C. Fazi – R. Bagianti, n. dj., str. 88.

Postoji mnoštvo primjera u kojima se *in* spaja s određenim članom i u jednini, a da imenica nije pobliže određena:

nella borsa, nel cassetto, nel portafoglio, nel portamonete, nel registro itd. – *U torbu / u torbi; u ladicu / u ladici; u lisnicu / u lisnici (novčanice); u novčanik / u novčaniku (kovanice), u fascikl / u fasciklu.*

Zaključne napomene

U uvodnome smo dijelu napomenuli da je prilično teško otkriti bilo kakvu sustavnost u uporabi prijedloga u ma kojem jeziku, a u našem slučaju to se navlastito odnosi na uporabu prijedlogā *in* i *a* u talijanskome. Polazeći od radova koji su se bavili sličnom problematikom, ovim smo radom nastojali na temelju supostavne analize velikoga broja talijanskih primjera uporabe prijedloga i njihovih hrvatskih ekvivalenata usustaviti prijevodne ekvivalencije ovih dvaju jezika.

Istraživanje je provedeno iz perspektive govornika hrvatskoga jezika kojemu je stran sustav dopuna (tal. *complementi*) tipičnih za talijanski jezik, koje je potrebno poznavati da bi se riješile nedoumice vezane za uporabu prijedloga *in* i *a*. Imajući na umu poteškoće koje se javljaju u nastavi talijanskoga jezika ne samo na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj nego i na sveučilišnoj razini, posebice na preddiplomskome studiju, pozornost smo usmjerili na češća i preporučljiva rješenja, a upozorili smo i na promjene koje se događaju ili su se dogodile u suvremenome talijanskom jeziku. Naputci o ispravnoj uporabi dvaju talijanskih prijedloga, do kojih smo došli postupkom supostavne analize i navođenjem prijevodnih ekvivalencija, pomoći će razvoju jezične kompetencije u govornika hrvatskoga jezika koji savladavaju talijanski jezični sustav.

USE OF PREPOSITION *IN* AND *A* IN CONTEMPORARY ITALIAN LANGUAGE WITH AN EMPHASIS ON ITS CROATIAN EQUIVALENTS

Abstract

Mastering the use of prepositions in learning a foreign language is an extremely important, but also a complex process. Frequently, in this section of grammar in the languages without noun declension, additional problems may occur in the use of certain prepositions, such as in and a in the Italian language. In order to understand the logic of use of these prepositions, we must consider their emergence, historical development as well as their current status in the Italian language.

Key words: *analytical syntax, development of prepositions, prepositions in Croatian, use of preposition in, use of preposition a in Italian*

